

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วาณิช จรุงกิจอนันต์ นักเขียนที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของเมืองไทย ได้เขียนถึงความรู้สึกส่วนตัวในการพูดถึงเรื่องทางเพศ ในคอลัมน์ "ชีมันามสวณ" ซึ่งมีชื่อตอนว่า "เช็กส์" ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับประจำวันที่ 10 พ.ย. 2543 โดยมีความตอนหนึ่งว่า

“ เรื่องเช็กส์ส่วนตัวผมว่าไม่ใช่เรื่องควรตอบ ...เรื่องเช็กส์ส่วนตัวนี้ ไม่ใช่ว่าใครก็ตอบได้และใครก็ตอบดีนะครับ คนตอบได้มีอยู่ แต่คนตอบดีนั้นแทบจะไม่มีเลย อันนี้ขอให้เชื่อผม ผมเองก็ตอบได้ แต่จะตอบแล้วไม่ตี ไม่ตีเพราะอะไร เพราะผมยังมีความขัดเขินที่จะตอบ ผมจะไม่พูดตรงไม่กล้าพูดหมด ผมยังระแวง ทั้งยังระแวงว่าจะหยาบถ้อยและระแวงว่าจะเป็นที่ติฉินนินทา ยังเป็นห่วงว่าเมียเขาจะอายแทนในคำตอบ..”

ประเด็นหลักของบทความข้างต้น เป็นการแสดงทัศนะของผู้เขียนว่า ผู้ที่สามารถเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศหรือตอบปัญหาเรื่องเพศตามสื่อต่างๆได้ดี และมีศิลปะในการใช้ภาษานั้น มีอยู่เป็นจำนวนน้อย และสำหรับผู้เขียนแล้ว ก็ปฏิเสธที่จะลงเขียนงานในเชิงที่เป็นการถาม-การตอบปัญหาเรื่องเพศ เนื่องจากไม่มีความสามารถพอที่จะตอบปัญหาเรื่องดังกล่าวได้ดี

เหตุผลของการตอบปัญหาเรื่องเพศได้ไม่ดี ดังที่วาณิชอ้างถึงนั้น เป็นตัวอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นว่า การกล่าวถึงเรื่องเพศ เป็นสิ่งที่ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการใช้ถ้อยคำ ผู้ใช้ภาษาจะมีความขัดเขินและไม่กล้าพูดถึงโดยตรงไปตรงมา นอกจากนี้ ยังเกิดความระแวงว่าอาจจะถูกตำหนิหรือนินทาจากผู้อื่นอีกด้วย นั่นหมายความว่า การใช้ภาษาอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม ซึ่งทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่งๆ พึงจะตระหนักได้ว่า กาลเทศะใด ควรใช้ภาษาอย่างไร จึงจะมีความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมกับบรรทัดฐานที่คนในสังคมนั้นๆยึดถือร่วมกันอยู่

ธีระจิต (Leetrakul, 1978) ศึกษาเรื่องภาษาต้องห้ามในภาษาไทย และกล่าวถึงการใช้น้ำคำหรือข้อความต่างๆซึ่งไม่สมควรจะกล่าวตามที่บรรทัดฐานของสังคมได้กำหนด ว่าเป็นสิ่งต้องห้ามทางภาษา (linguistic taboo) ที่มักจะพบในการพูดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ เรื่องเพศ สิ่งปฏิกูล เป็นต้น ซึ่งทำให้มีการเลี่ยงคำหรือข้อความต่างๆที่ไม่เหมาะสมโดยเลือกใช้คำอื่นที่มีความรื่นหูมากกว่า นอกจากนี้ งานวิจัยของแก้วใจ (แก้วใจ, 2533) ก็ศึกษาพบว่า คนไทยมีการใช้น้ำคำแทนที่คำต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศอยู่เป็นจำนวนมาก

จากบทความของวานิช ที่กล่าวไว้ว่า ไม่มีความกล้าที่จะพูดเรื่องเพศอย่างตรงไปตรงมา และไม่กล้าพูดหมด รวมทั้งผลการศึกษาของธีระจิต และแก้วใจ แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ภาษาได้พยายามแสวงหาทางออกในการเลือกใช้ภาษา เพื่อที่จะพูดถึงเรื่องเพศได้อย่างเหมาะสม ให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมุมมองทางภาษาศาสตร์แล้ว ตรงกับแนวคิดเรื่องคุณภาพในการใช้ภาษา โดยการเลือกใช้กลวิธีที่เรียกว่า การกลบเกลื่อน (hedging) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้พูดกล่าวด้วยคำแบบกลางๆ ทำให้ข้อเท็จจริงหรือความหมายของถ้อยคำมีความจริงจั่งน้อยลงหรือมากยิ่งขึ้น เพื่อเลี่ยงการถูกโต้แย้ง การไม่ยอมรับจากผู้ฟัง และลดความเสี่ยงที่จะได้รับการตำหนิจากผู้ฟังอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารในชีวิตประจำวันทั่วไปของคนในสังคมไทยนั้น อาจจะพบการใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนได้ในสถานการณ์ต่างๆของการใช้ภาษา ซึ่งไม่ว่าจะมีบริบทของการสื่อสารเป็นแบบใดก็ตาม ถ้าหากผู้ใช้ภาษาแต่ละคน ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเอาไว้ ก็อาจจะมีการเลือกใช้กลวิธีดังกล่าว เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่น และลดโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกันระหว่างผู้ร่วมสื่อสาร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องกลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาของคนไทย โดยต้องการที่จะศึกษาการสนทนาที่มีประเด็นเป็นเรื่องต้องห้าม และได้เลือกประเด็นเรื่องเพศสำหรับการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ โดยมีคำถามหลักว่า ในสถานการณ์การสนทนาแบบสถานการณ์นั้น คนไทยจะมีวิธีจัดการกับรูปภาษาต่างๆอย่างไร กล่าวคือ จะมีกลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ บัณฑิตตัวแปรที่แตกต่างกันในสถานการณ์ของการสื่อสาร จะมีความสัมพันธ์กับการใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนเหล่านั้นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษากลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย ในสถานการณ์ปริเฉททางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนต่างๆกับปัจจัยช่องทางการสื่อสาร ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมสนทนา และการเห็นหน้ากันหรือไม่เห็นหน้ากันของผู้ร่วมสนทนา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานสำหรับงานวิจัยนี้ไว้ 4 ประการ คือ

1. กลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย อาจจำแนกได้ 4 ประเภท ตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978)
2. ช่องทางการสื่อสารที่มีอัตราการกลบเกลื่อนสูงสุดคือโทรศัพท์ ส่วนช่องทางการสื่อสารที่มีอัตราการกลบเกลื่อนต่ำสุดคืออินเทอร์เน็ต
3. การสื่อสารที่ผู้ร่วมสนทนามีความสัมพันธ์แบบห่าง จะมีอัตราการกลบเกลื่อนสูงกว่าการสื่อสารที่ผู้ร่วมสนทนาที่มีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด
4. การสื่อสารที่ผู้ร่วมสนทนา มีการเห็นหน้ากัน จะมีอัตราการกลบเกลื่อนสูงกว่าการสื่อสารแบบไม่เห็นหน้ากัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะกลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยวจนภาษา (verbal) ในบริบทการสนทนาเรื่องเพศ ในสถานการณ์แบบสาธารณะ ดังต่อไปนี้

1. บริบทการสนทนาเรื่องเพศในรายการทางโทรทัศน์ ชื่อรายการ "ซูรักซูรส" ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ความยาวของข้อมูลประมาณ 5,168 คำ จากเวลาในการสนทนาประมาณ 18 นาที
2. บริบทการสนทนาเรื่องเพศในรายการวิทยุ ชื่อรายการ "คลินิกรัก คลินิกชีวิต" ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ภาค เอฟ เอ็ม คลื่นความถี่ 98.5 เมกกะเฮิรตซ์ ความยาวของข้อมูลประมาณ 6,530 คำ จากเวลาในการสนทนาประมาณ 18 นาที
3. บริบทการสนทนาเรื่องเพศในคอลัมน์ถาม-ตอบ ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ชื่อคอลัมน์ "เสพสมบมิสม" ความยาวของข้อมูลประมาณ 7,910 คำ จากจำนวนจดหมายที่ตีพิมพ์ทั้งหมด 12 ฉบับ
4. บริบทการสนทนาเรื่องเพศในอินเทอร์เน็ต จากกระดานสนทนา (webboard) ในเว็บไซต์ ชื่อ clinicrak.com และ pantip.com ความยาวของข้อมูลประมาณ 4,282 คำ จากจำนวนกระทู้ทั้งหมด 14 กระทู้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ขยายความรู้เรื่องกลวิธีในการพูดเรื่องต้องห้าม (Taboo) ในสังคมไทย ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ (norms of interaction) ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง
2. เป็นแนวทางในการศึกษาบรรทัดฐานต่างๆในวัฒนธรรมโดยวิธีการปริศนาวิเคราะห์